

Børge Brende
Generalsekretær i Røde Kors

Helsebringende frivillighet

Velferdssamfunnet trenger frivillig innsats.

«Ved helse må forstås at et menneske ikke bare er fri for sykdom og svakhet, men at det nyter fullstendig fysisk, psykisk og sosialt velvære.» mente helsedirektør Karl Evang i sin tid. Selv om det utopiske tilsnittet og deler av tankegodset er nyansert av ettertiden, ser vi i dette utvidede helsebegrepet noe av ambisjonen bak det norske velferdsprosjektet. Det skulle favne bredt og inkludere alle. Denne ambisjonen er et godt stykke på vei realisert. Velferdsstaten – og verdiskapningen som har finansiert den – har gitt oss et sikkerhetsnett og en velstand som det store flertallet av verdens befolkning bare kan drømme om. Men med dette privilegerte utgangspunktet er det grunn til å påpeke ansvaret vi har for å hjelpe de som på ulike måter står utenfor. Og det er grunn til å minne om frivillighetens betydning.

Også i Norge finnes huller i sikkerhetsnettet. Ofte er det mennesker i særlig sårbare livssituasjoner som faller igjennom: Bostedsløse, rusmisbrukere, psykisk syke, innsatte og løslatte, papirløse immigranter og barn i familier med svært lav inntekt. I tillegg er ensomheten blant unge og eldre en gjennomgripende utfordring og et stort tankekors for det norske samfunnet. En av fire har opplevd ensomhet.

Når det nå er på trappene en ny folkehelselov og en ny kommunal helse- og omsorgslov, er Røde Kors opptatt av at frivilligheten skal få en klart definert plass. Ikke først og fremst fordi ideelle organisasjoner og ulønnet innsats sammenlagt står for drøyt 180 000 årsverk og bidrar med en verdiskapning tilsvarende nesten 4 % av

BNP (Statistisk sentralbyrå, 2007), men mest fordi frivillig innsats gir en merverdi til velferden ved å fylle et tomrom som ikke fylles av andre.

Mange velferdsoppgaver krever ressurser og kompetanse som tilsier at de må ivaretas av profesjonelle. Men det finnes også oppgaver som verken kan eller bør profesjonaliseres. I Røde Kors har jeg sett hvilken betydning det kan ha for vanskeligstilte barn og ensomme eldre at de blir møtt av en som ikke får betalt for det. Legger vi det utvidede helsebegrepet til grunn, er dette helsebringende omsorg så god som noen. Vi ønsker derfor at myndighetene oftere skal rette oppmerksomheten mot *velferdssamfunnet* fremfor *velferdsstaten*. Det vi etterlyser er flere partnerskap og konkrete samarbeidsavtaler med kommunene for å ta fatt på uløste utfordringer innen helse og omsorg.

Redningstjenesten kan tjene som modell. I de fleste kommuner kan politiet trekke på Hjelpeskorpset, som i fjor gjennomførte 964 aksjoner og la ned i alt 45 444 timer frivillighet. Uten Hjelpeskorpset er det åpenbart at redningskapasiteten i dette landet hadde vært på langt nær den samme. Der kommunene er med på å gå systematisk til verks i samarbeid med frivillige organisasjoner, kan det hentes ut mer av frivilligheten også på andre områder. Røde Kors har cirka 12 000 frivillige som bidrar i ulike aktiviteter på helse- og omsorgsfeltet. I et tettere samarbeid med kommunene kan de bli enda flere og aktiviteten kan målrettes enda bedre dit behovet er størst.

Med den norske velstanden og velferden følger det også et humanitært ansvar som strekker seg over landegrensene. Den overveldende responsen fra foreninger, skoler, bedrifter og privatpersoner etter jordskjelvet

som rammet Haiti i fjor vinter, viser hvordan det sivile samfunnet evner å mobilisere til innsats. Enda større inntrykk har det likevel gjort å se hvordan frivilligheten er selve drivkraften i haitianernes egen respons på katastrofen.

Da Røde Kors skulle igangsette den første nødhjelpsoperasjonen på Haiti, måtte vi ta oss inn via nabolandet, Den dominikanske republikk. Langs grensen så vi køer av lokale frivillige som hadde meldt seg for å gi blod. I den sammenraste hovedstaden Port-au-Prince møtte vi senere utallige som arbeidet på spreng for andre, til tross for at de selv og deres nærmeste også var rammet av katastrofen. Og nå er det frivillige fra Haiti Røde Kors som legger ned den største innsatsen på sentrene vi har opprettet for å stanse den pågående koleraepidemien.

Med til historien om Karl Evang hører det at hans grunnsetning også la premissene for definisjonen av helse i Verdens helseorganisasjon (WHO). Så langt jeg vet, gjelder den fortsatt: «Mennesket skal være fri for sykdom og svakhet og skal nyte fullstendig fysisk, psykisk og sosialt velvære.» I et land som Haiti – der myndighetene sjelden er i stand til å levere selv de mest grunnleggende tjenester – fremstår dette nærmest som en absurd visjon.

Men det er nettopp i Haiti jeg har sett som tydeligst at det kan oppstå situasjoner i livet når det knapt finnes noe som er mer helsebringende enn frivillighet.

I neste nummer:

- Slagenheter
- Multipel sklerose
- Johannesurt mot depresjon
- Naltrekson
- Metabolsk encefalopati
- Taushetsplikten